

ПРОДУКТИВНІСТЬ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ ФІЛІЇ «НОВГОРОД-СІВЕРСЬКЕ ЛГ» ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Найпак О.М, гр. 205-22м-02
Науковий керівник – **М.О. Сосєдко**
Державний біотехнологічний університет

Ліси України, незважаючи на порівняно невелику площу, мають надзвичайно важливе лісогосподарське, меліоративне, природоохоронне значення та використовуються з високою інтенсивністю. В сучасних умовах особлива роль належить відновленню та нарощуванню природно-ресурсного потенціалу України. З огляду на це під час ведення лісового господарства особлива увага приділяється проблемі підвищення стійкості та продуктивності насаджень, що може бути досягнуто за вирощування їх в оптимальних умовах місцезростання.

Філія «Новгород-Сіверське ЛГ» ДП «Ліси України» розташоване в північно-східній частині Чернігівської області, загальна площа підприємства становить 29,7 тис. га. Вкриті лісовою рослинністю ділянки займають площу 27,8 тис. га. Ведення господарства в насадженнях сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.), яка є переважаючою породою в умовах Полісся та зокрема філії «Новгород-Сіверське ЛГ» (21,7 тис. га), пов'язане зі збереженням стійкості, біологічного різноманіття соснових ценозів, вирішення питань щодо можливостей використання здатності насаджень до природного відновлення та особливостей штучного відновлення.

Переважаючим типом умов місцезростання у філії є свіжий суббір. Основним типом лісу, відповідно, є свіжий дубово-сосновий суббір (В₂-дС) – найпоширеніший і найбільш продуктивний тип лісу соснових суборів, розповсюджений у всіх лісотипологічних районах Полісся, Лісостепу, рідше – в центральному та північному Степу [1, 3].

Серед корінних деревостанів цього типу лісу переважають штучні ліси (лісові культури) – 85 %, або 11,9 із 14,0 тис. га всіх сосняків цього типу лісу.

За продуктивністю переважають високопродуктивні деревостани Іа (52 %) та І (36 %) класів бонітету, за повнотою – середньоповнотні насадження повнотою 0,7–0,8, частка площі яких складає 76 % площі деревостанів В₂-дС.

Вікова структура сосняків філії є розбалансованою – переважають середньовікові та пристиглі деревостани V–VIII класів віку, які займають 79 % площі корінних деревостанів типу лісу. А запас насаджень цих класів віку становить ще більше – 84 % від загального запасу. При цьому дещо більшу площу займають насадження VII і VIII класів віку (табл. 1).

З віком більшість соснових насаджень за складом перетворюються на чисті або наближені до них. Так, частка сосни збільшується від 65–80 %

у деревостанах I–IV класів віку до 85–95 % у наступних класах. Частка берези, відповідно, зменшується від 25–35 % у деревостанах I–IV класів віку до 5–15 % у наступних класах. Частка дуба протягом всього періоду онтогенезу насаджень не перевищує 3 %, а в середньому складає лише 1 %. Таким чином, формула складу у віці стиглості має вигляд 9С31Бп од.Дз.

Таблиця 1 – Розподіл корінних соснових насаджень В₂-дС за класами віку

Класи віку	Площа		Запас		
	га	%	загальний, тис. м ³	загальний, %	на 1 га, м ³
I	143,8	1,0	2,03	0,1	14
II	381,1	2,7	15,50	0,3	41
III	263,2	1,9	30,28	0,6	115
IV	408,2	2,9	77,85	1,5	191
V	2588,5	18,5	748,90	14,2	289
VI	2193,0	15,7	838,03	15,8	382
VII	3183,2	22,7	1425,25	26,9	448
VIII	3121,8	22,3	1430,23	27,0	458
IX	926,2	6,6	409,33	7,7	442
X	629,1	4,5	251,21	4,7	399
XI і вище	165,4	1,2	63,89	1,2	386
Разом	14003,5	100,0	5292,50	100,0	378

Ступінь використання лісорослинного потенціалу модальними сосновими деревостанами при порівнянні з даними І. В. Туркевича [2] коливається у межах 60–96 % (в середньому 90–95 %).

Підвищення продуктивності соснових лісів свіжого дубово-соснового субору філії «Новгород-Сіверське ЛГ» повинне відбуватися інтенсивним шляхом за рахунок раціонального та науково обґрунтованого ведення лісового господарства.

У чистих насадженнях сосни до 20 років доцільно провести не менше одного освітлення та одного прочищення. Густота деревостану у віці 20 років має становити 2–2,5 тис. дерев на 1 га. Якщо освітлення в насадженні не проводили, то прочищення слід призначати у віці 12–15 років помірної інтенсивності селективним або лінійно-селективним способами.

У мішаних соснових насадженнях головним завданням освітлень є формування складу насадження, регулювання густоти та просторового розміщення дерев. Рубки догляду в мішаних насадженнях доцільно здійснювати за верховим і комбінованим методами. У свіжих і вологих суборах існує небезпека пригнічення сосни листяними породами. При догляді у листяно-соснових насадженнях своєчасно видаляють дерева, які

затіняють і пошкоджують крону сосни, а освітлення проводять уже в 3–6-річному віці.

Проріджуваннями формують мішані лісостани з перевагою у I ярусі сосни (6–8 одиниць у складі). Прохідні рубки проводять селективним способом. Інтенсивність зріджування за запасом не повинна перевищувати 25 % у чистих і 30 відсотків у мішаних деревостанах. Повнота насадження після проведення рубки не повинна бути меншою 0,6. При проведенні прохідних рубок домішку листяних порід у першому ярусі доцільно зменшити до 10 % [4].

Література

1. Генсирук С. А. Шевченко С. В. Бондар В. С. и др. Комплексное лесохозяйственное районирование Украины и Молдавии. Киев, Наукова думка, 1981. 360 с.

2. Методические указания по определению потенциальной производительности лесных земель и степени эффективного их использования. И. В. Туркевич, Л. А. Медведев, И. М. Мокшанина, В. Е. Лебедев. Х., УкрНИИЛХА. 1973. 72 с.

3. Остапенко Б. Ф., Ткач В. П. Лісова типологія: частина 2. *Навч. посібник*. Харків, 2002. 204 с.

4. Свириденко В. Є., Бабіч О. Г., Киричок Л. С. Лісівництво. *Підручник*. За ред. В. Є. Свириденка. К.: Арістей, 2004. 544 с.